

Etelä-Savon hyvinvointialueen ikäihmisten ja vammaisten perhehoidon soveltamisohje 2026

Sisällysluettelo

1 Johdanto	3
1.1 Perhehoidon keskeiset käsitteet	3
2 Perhehoito	5
2.1 Hyvän perhehoitoarjen suositukset	5
2.2 Perhehoidon tarkoitus ja tavoite	5
2.3 Perhehoidon järjestäminen	6
2.4 Perhehoidon myöntäminen	7
3 Perhehoitajan ja perhekodin hyväksyminen	8
3.1 Perhehoitaja	8
3.2 Perhekoti	9
3.3 Perhekodissa hoidettavien määrä ja asiakasryhmät	10
4 Toimeksiantosopimus	10
4.1 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen	11
5 Perhehoidon palkkiot ja korvaukset	12
5.1 Hoitopalkkio	13
5.2 Kulukorvaus ikääntyneiden ja vammaisten perhehoidossa	14
5.3 Käynnistämiskorvaus	14
5.4 Kuljetus perhehoidossa	16
5.5 Perhehoidon hoitopalkkiot ja kulukorvaukset keskeytysten ajalta	17
5.5.1 Perhehoitajan sairastuessa	17
5.5.2 Keskeytys perhehoitajasta riippumattomasta syystä	17
6 Perhehoitajan asema	19
6.1 Perhehoitajan oikeus vapaaseen	19
6.1.1 Pitkäaikaisen perhehoitajan vapaa	19
6.1.2 Pitkäaikaisen perhehoitajan palkkioton lisävapaa	20
6.1.3 Lyhytaikaisen, osavuorokautisen ja kiertävän perhehoitajan vapaa	21
6.1.4 Maksut perhehoitajan vapaan ajalta	21
6.1.5 Vakituisen perhehoitajan sijaisena toimiminen	21
6.2 Perhehoitajan eläketurva	22
6.3 Perhehoitajan, perhehoidossa olevan ikäihmisen sekä perhekodin vakuutukset	22

7 Perhehoitajan tuki	23
7.1 Perhehoitajan valmennus, yhteistyö, täydennyskoulutus ja työnohjaus	23
7.2 Vertaisuuteen perustuva perhehoitajan tuki	24
7.3 Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset	24
8 Perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat asiat	25
8.1 Perhehoidossa olevan henkilön asema ja oikeudet	25
8.2 Perhehoidon toteuttamis- tai palvelusuunnitelma	25
8.3 Lääkehoito perhekodissa	25
8.4 Perhehoidon asiakasmaksut	26
8.5 Perhehoidossa olevan henkilön yksityis- ja käyttövarat	26
8.6 Perhehoidossa olevan henkilön valitus- ja vaikutusmahdollisuudet	27
8.7 Perhehoidossa olevan henkilön kuolema perhekodissa	27
9 Perhehoitajan oikeudet ja velvollisuudet	27
9.1 Tietojensaantioikeus ja tietojen säilytys	28
9.2 Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus	28
9.3 Perhehoitajan ilmoittamisvelvollisuus	28
10 Hyvinvointialueen oikeudet ja velvollisuudet	29
11 Perhehoidon valvonta	29
12 Soveltamisohjeen seuranta ja arviointi	30
13 Perhehoidon yhteystiedot	30

LIITTEET

Liite 1. Lait ja asetukset

Liite 2. Toimeksiantosopimuksen irtisanominen

1 Johdanto

Tässä soveltamisohjeessa kuvataan, miten Etelä-Savon hyvinvointialueella toteutetaan ikäihmisten ja vammaisten henkilöiden toimeksiantosopimussuhteista perhehoitoa. Ohjeen tavoitteena on yhdenmukaistaa perhehoidon käytännöt koko hyvinvointialueella.

Soveltamisohje toimii perhehoitoa järjestävän hyvinvointialueen, perhehoidossa olevan henkilön sekä perhehoitajan tukena. Sen tarkoituksena on varmistaa asiakaslähtöisen perhehoidon laatu sekä määritellä kaikkien osapuolten oikeudet ja velvollisuudet.

Ohjeessa käsitellään perhehoidon keskeiset käsitteet, perhehoidon toteuttaminen, korvauseriaatteen, perhehoitajan asema ja tuen muodot sekä niiden käytännön toteutus. Perhehoitoa koskeva lainsäädäntö on koottu liitteeseen 1.

Etelä-Savon aluehallitus hyväksyy soveltamisohjeessa esitetyt perhehoitajien palkkiot, kulukorvaukset ja asiakasmaksut hyvinvointialueen hallintosäännön mukaisessa toimielimessä. Soveltamisohjetta päivittävät ikäihmisten ja vammaisten perhehoidon koordinaattorit vuosittain, huomioiden esimerkiksi indeksikorotukset palkkioihin, kulukorvauksiin ja asiakasmaksuihin. Muita tarvittavia muutoksia tekee hyvinvointialueen perhehoidon työryhmä, jossa on mukana myös perhehoitajien edustaja. Työryhmän tekemät muutokset hyväksytään hallintosäännön mukaisessa toimielimessä.

Perhehoidon Palvelulupaus:

Perhehoito voi olla lyhyt- tai pitkäaikaista, ja sen muoto määritellään asiakkaan yksilöllisen hoito- ja palvelusuunnitelman tai asiakassuunnitelman perusteella. Perhehoitoa voidaan toteuttaa myös osavuorokautisesti, joko päivä- tai yöaikaisena. Perhehoito järjestetään joko perhehoitajan kotona tai asiakkaan omassa kodissa.

Soveltamisohje, säännöllinen palautteen keruu sekä tiivis yhteistyö perhehoidon koordinaattorin, perhehoidon palveluohjaajan, perhehoitajan, asiakkaiden, omaisten ja muiden yhteistyötahojen kesken luovat perustan asiakaslähtöisen ja laadukkaan perhehoidon toteutumiselle.

1.1 Perhehoidon keskeiset käsitteet

Perhehoito on sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä kunnan on huolehdittava sosiaalihuoltolain 14 §:n mukaisesti. Perhehoidon tavoitteet ja toteutustavat määritellään perhehoitolaissa. Perhehoito tarkoittaa hoivan sekä osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä joko perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan omassa kodissa.

Ikäihmisten ja vammaisten henkilöiden perhehoito on inhimillinen tapa järjestää asuminen silloin, kun omassa kodissa asuminen ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista. Perhekodissa asuva henkilö tilastoidaan kotona asuvaksi ja on oikeutettu samoihin avohuollon palveluihin kuin henkilö, joka asuu omassa kodissaan.

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76101 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

Perhehoitaja on henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella soveltuu antamaan perhehoitoa ja on suorittanut tehtävän edellyttämän ennakkovalmennuksen hyväksytysti.

Perhekoti on yksityiskoti, joka täyttää hoivan edellyttämät terveydelliset, rakenteelliset, tilalliset ja varusteluun liittyvät vaatimukset. Sopivuutta arvioitaessa kiinnitetään erityistä huomiota kodin ihmissuhteisiin, perhehoitajan kykyyn vastata hoidettavan tarpeisiin sekä siihen, hyväksyvätkö perhekodin muut jäsenet perhehoitoon tulevan henkilön.

Perhehoidon muodot

Pitkäaikainen perhehoito tarkoittaa, että perhehoito on myönnetty toistaiseksi ja hoidettava muuttaa asumaan perhekotiin.

Lyhytaikainen perhehoito voi olla:

- säännöllistä jaksohoitoa
- yksittäinen määräaikainen hoitojakso, esimerkiksi sairaalahoidon jälkeinen toipilasjakso ennen kotiutumista.

Lyhytaikaista perhehoitoa voidaan käyttää myös omaishoitajan vapaapäivien järjestämiseen.

Osavuorokautinen perhehoito on kestoaltaan enintään 6–8 tuntia. Se voi olla kertaluonteista tai säännöllisesti toistuvaa ja soveltuu myös omaishoitajien lakisääteisten vapaapäivien mahdollistamiseen.

Perhehoito hoidettavan kotona

Kotona toteutuva perhehoito on joko lyhytaikaista tai osavuorokautista. Sitä voidaan järjestää esimerkiksi silloin, kun omaishoitajan vapaan aikana ei ole tarkoituksenmukaista siirtää hoidettavaa pois omasta kodistaan.

Asiakasmaksut

Perhehoidon asiakasmaksut vastaavat hyvinvointialueen muita lyhyt- ja pitkäaikaishoidon maksuja.

- Kun pitkäaikainen perhehoito järjestetään **ikääntyneille**, maksut määräytyvät asiakasmaksulain (734/1992) 7c §:n mukaan. Maksu on enintään 85 % nettotuloista laissa säädettyjen vähennysten jälkeen.
- Kun pitkäaikainen perhehoito järjestetään **vammaispalvelulain** 18 §:n perusteella, asiakasmaksut määräytyvät myös asiakasmaksulain 7e §:n mukaan. Perhehoidossa asumisesta aiheutuvista kustannuksista (esim. vuokra, sähkö, vesi ja ateriat) peritään ylläpitomaksu, jonka suuruuden määrittelee hyvinvointialue.
- Mikäli vammaisen henkilön perhehoito järjestetään **perhehoitolain (236/2015) perusteella**, sovelletaan asiakasmaksulain 7c §.

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76101 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

Toimeksiantosopimus

Toimeksiantosopimus on perhehoitajan ja hyvinvointialueen välinen sopimus, jossa sovitaan ainakin seuraavista asioista:

- perhehoidon palkkio ja kulukorvaus
- käynnistämiskorvaus
- hoivan kesto
- perhehoitajan vapaat
- hyvinvointi- ja terveystarkastus
- valmennus, työnohjaus ja koulutus
- sopimuksen irtisanominen
- yhteistyö perhehoitajan ja hyvinvointialueen välillä

Perhehoitajan sijaistaminen

Perhehoitajan sijaistaminen on lyhytaikaista perhehoitoa, jossa kiertävä perhehoitaja menee perhehoitajan kotiin hänen vapaapäiviensä ajaksi ja vastaa hoidettavien hoivasta ja huolenpidosta.

2 Perhehoito

2.1 Hyvän perhehoitoarjen suositukset

Perhehoitoliitto ry:n *Kotona perheessä* -hankkeessa (2020–2023) on laadittu ikäihmisten kokemusten pohjalta **hyvän perhehoitoarjen suositukset**. Perhehoitoliitto on valtakunnallinen toimeksiantosuhteisen perhehoidon asiantuntijajärjestö ja perhehoitajien alueellisten jäsenyhdistysten kattojärjestö.

Näitä suosituksia käytetään Etelä-Savon hyvinvointialueella perhehoidon järjestämisen, ohjaamisen ja valvonnan tukena. Suositukset ohjaavat perhehoitajan arjen toimintaa ja valintoja.

Hyvän perhehoitoarjen suositukset:

1. Huolehdi siitä, että arkea eletään yhdessä perhehoidossa olevan henkilön kanssa.
2. Kiinnitä huomiota siihen, miten tapasi puhua ja kohdata vaikuttaa perhehoidossa olevaan henkilöön.
3. Varmista, että perhehoidossa oleva henkilö saa tehdä valintoja ja päätöksiä arjessa.
4. Näe ja hyödynnä ympäristön tarjoamat mahdollisuudet.
5. Rakenna perhettä ja yhteisöllisyyttä yhdessä perhehoidossa olevan henkilön kanssa.

2.2 Perhehoidon tarkoitus ja tavoite

Perhehoito on yksi vaihtoehto hyvinvointialueen palveluissa. Se tarjoaa inhimillisen, kodinomaisen ja turvallisen arjen sekä hoivan, huolenpidon, tuen ja ohjauksen. Perhehoidon perustana ovat yhteisöllisyys ja perheen arkeen osallistuminen siten, että perhehoidossa olevan henkilön tarpeet huomioidaan.

Perhehoidossa kunnioitetaan henkilön itsemääräämisoikeutta ja huomioidaan hänen yksilölliset tarpeensa, toiveensa ja turvallisuutensa. Perhehoidon vahvuuksia ovat jatkuvuus, kodin tarjoama rauhallinen ympäristö

sekä pysyvät ihmissuhteet. Perheen arkeen osallistuminen ja perhehoitajan läsnäolo tukevat henkilön kasvua, kehitystä, toimintakykyä ja kuntoutumista sekä ylläpitävät hyvää elämänlaatua.

Perhehoito soveltuu erityisesti silloin, kun henkilön toimintakykyä heikentää esimerkiksi (kehitys)vammaisuus, iän tuoma toimintakyvyn lasku, sairaus tai turvattomuuden kokemus. Perhehoidon myöntämisen perustana ovat henkilön ja hänen perheensä elämäntilanne sekä hoivan, tuen, ohjauksen ja huolenpidon tarve.

Perhehoitoon sijoittamisessa otetaan huomioon henkilön omat toiveet, läheisten mielipiteet sekä perhehoitajan arvio omista valmiuksistaan vastata henkilön tarpeisiin.

2.3 Perhehoidon järjestäminen

Hyvinvointialue vastaa perhehoidon järjestämisestä. Toimeksiantosuhteisessa perhehoidossa hyvinvointialueen perhehoidon koordinaattori hyväksyy perhehoitajan ja perhekodin soveltuvuuden perhehoitotehtävään ja valvoo perhehoitoa. Hyvinvointialue tekee hallinnollisen päätöksen perhehoidosta. Perhehoitaja ja hyvinvointialue solmivat keskenään toimeksiantosopimuksen, jossa sovitaan muun muassa hoitopalkkioista, kulukorvauksista, vapaiden järjestämisestä sekä perhehoitajan muusta tuesta. Perhehoidon koordinaattorin tai perhehoidon palveluohjaajan ja perhehoitajan välinen yhteydenpito on molemminpuoliseen luottamukseen perustuvan yhteistyön lähtökohta. Perhehoito perustuu aina asiakkaan tai hänen laillisen edustajansa kuulemiseen ja yhteistyössä laadittuun perhehoidon toteuttamissuunnitelmaan.

Hyvinvointialueella on nimetty perhehoidon koordinaattori sekä perhehoidon palveluohjaaja, joka tekee yhteistyötä palvelu-/asiakasohjaajien sekä laskutuksesta ja perhehoidon palkkioiden maksuista vastaavien henkilöiden kanssa. Perhehoidon koordinaattori koordinoi perhehoitajien rekrytointia, ennakkovalmennusta, tukea sekä perhehoidon ohjausta ja valvontaa. Hyvinvointialue ylläpitää perhehoitajia ja perhekoteja koskevia tietoja rekisteriselosteen mukaisesti. Perhehoitoa koskevat asiakirjat arkistoidaan asianmukaisesti ja hyvinvointialue tallentaa perhehoitajasta ja perhekodista seuraavat tiedot:

- Nimi, henkilötunnus, osoite, puhelinnumero, sähköpostiosoite sekä mahdollinen perhekodin verkkosivujen osoite.
- Kotona asuvat perheenjäsenet (nimi, henkilötunnus, perheenjäsenen tyyppi: puoliso/avopuoliso, lapsi, kotona asuva aikuinen ja onko osallinen perhehoidon toteuttamiseen).
- Perhekodin tiedot, mikäli hoito tapahtuu perhehoitajan kodissa
- Perheen terveydentila ja työkyky, päihteiden käyttö
- Yleistä tietoa perheestä/perhekodista esim. sovittu hoidettavien enimmäismäärä, eläimiä, esteetön jne.
- Palvelujen saatavuus
- Perhehoidossa olevat asiakkaat
- Tiedot ennakkovalmennuksesta: missä, ajankohta, valmentajat.
- Kertomusosio: puhelinkeskustelut ja kotikäynnit, jotka koskevat asiakasta perhehoidossa

2.4 Perhehoidon myöntäminen

Perhehoito on sosiaalihuoltolain mukaista avohoitoa, ja sen myöntäminen perustuu palvelutarpeen arviointiin. Palveluohjauksessa korostetaan asiakkaan osallisuutta ja valinnanvapautta sekä tuetaan hänen mahdollisuuksiaan tehdä tietoon ja kokemukseen perustuvia valintoja.

Perhehoidon järjestämisessä on tärkeää varmistaa asiakkaan ja hänen läheistensä osallisuus sekä suunnitteluvaiheessa että perhehoidon aikana. Tämä tarkoittaa, että henkilö saa ikänsä, kehitystasonsa ja toimintakykynsä mukaisesti – tarvittavin tukitoimin – osallistua omaa elämäänsä koskevien suunnitelmien ja päätösten tekemiseen niin, että hänen tahtonsa ja etunsa tulevat huomioiduiksi. (STM 2017, Perhehoitolain toimeenpanon tuki)

Perhehoidon myöntäminen ja arviointi

Perhehoitoa tarjotaan palvelumuotona silloin, kun se on asiakkaan kannalta perusteltua, eikä hän ole ympärivuorokautisen palveluasumisen tarpeessa. Palvelutarve ja soveltuvuus perhehoitoon arvioidaan yhteistyössä asiakkaan, hänen omaistensa sekä palveluohjauksen tai vammaispalvelujen työntekijän kanssa.

Perhehoidon koordinaattori tai palveluohjaaja arvioi yhdessä asiakkaan ja omaisten kanssa perhehoidon ja perhekodin soveltuvuuden asiakkaan tarpeisiin. Perhehoitaja arvioi omat valmiutensa toimia hoitajana juuri kyseiselle henkilölle. Lisäksi selvitetään asiakkaan muiden sosiaali- ja terveystalvelujen sekä tukitoimien tarve ja saatavuus. Perhehoito alkaa aina **tutustumisjaksolla**.

Milloin asiakas voi saada perhehoitoa?

Asiakas voi saada perhehoitoa, kun:

- hän ei pärjää kotona
- hän kokee turvattomuutta, ahdistuneisuutta, masennusta tai yksinäisyyttä kotiin annetuista palveluista huolimatta
- hän tarvitsee arjessaan enemmän ohjausta, tukea tai läsnäoloa kuin kotiin annettavat palvelut voivat tarjota
- perhehoito tukee hänen läheistensä jaksamista

Asiakas voi saada lyhytaikaista tai osavuorokautista perhehoitoa:

- kotona asumisen tukemiseksi
- omaishoitajan lakisääteisten vapaiden ajaksi
- omaishoitajan jaksamisen tueksi sekä tilanteissa, joissa omaishoitaja sairastuu tai omaishoitosuhte päättyy
- kuntouttavana jaksana esimerkiksi sairaalahoidon jälkeen
- tukemaan erityistä tukea tarvitsevan lapsen tai nuoren itsenäistymistä

Asiakkaalle voidaan järjestää perhehoitoa myös hänen **omassa kodissaan**, jos se parhaiten vastaa hänen tarpeisiinsa ja ylläpitää toimintakykyä.

Milloin perhehoito ei sovellu?

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76101 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

Perhehoito ei sovellu henkilölle, joka:

- tarvitsee jatkuvaa sairaalatasoista hoitoa
- valvoo öisin ja häiritsee muita
- tarvitsee säännöllisesti apua öiseen aikaan
- on aggressiivinen, eikä käyttäytymistä saada hallintaan turvallisesti
- pyrkii toistuvasti ja määrätietoisesti poistumaan, jolloin valvonta ja turvallisuus eivät toteudu
- ei halua vastaanottaa perhehoitoa
- ei sitoudu yhteistyöhön tai jonka omaiset eivät sitoudu yhteistyöhön
- tarvitsee rajoittamistoimenpiteitä

3 Perhehoitajan ja perhekodin hyväksyminen

3.1 Perhehoitaja

Perhehoitaja on henkilö, joka toimeksiantosopimuksen perusteella antaa perhehoitoa joko omassa yksityiskodissaan tai hoidettavan kotona. Perhehoitaja ei ole työsuhteessa hyvinvointialueeseen eikä yksityiseen palveluntuottajaan.

Perhehoitajuudesta kiinnostuneelle henkilölle annetaan riittävästi tietoa ja tukea ennen tehtävään ryhtymistä. Perhehoitajuus on koko perheen asia ja vaatii kaikkien perheenjäsenten hyväksynnän ja sitoutumisen tehtävään. Hyvinvointialue arvioi ja hyväksyy henkilön soveltuvuuden perhehoitajaksi. Perhehoitajien valmennuksessa käytetään **Perhehoitoliiton valmennusohjelmaa**.

Perhehoitajan ennakovalmennuksen tavoitteet

- Taata jokaiselle perhehoitoon tulevalle ikäihmiselle ja vammaiselle hyvin valmistautunut perhehoitaja ja perhehoitoperheen tuki.
- Turvata perhehoidossa olevan asiakkaan hyvä hoito ja huolenpito.
- Valmentaa kohti perhehoitajan tehtävässä edellytettäviä valmiuksia.
- Antaa riittävästi tietoa, jotta henkilö voi tehdä tietoon perustuvan päätöksen perhehoitajaksi ryhtymisestä.

Ikäihmisten perhehoitajalta edellytettävät valmiudet

- Ikäihmisen yksilöllisyyden huomioiminen.
- Hyvän arjen ja hoivan turvaaminen.
- Ikäihmisen terveydentilan ja toimintakyvyn muutosten ymmärtäminen.
- Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot.
- Omasta osaamisesta ja voimavaroista huolehtiminen.
- Perhehoitajan aseman tunnistaminen ja tehtävän ymmärtäminen.

Vammaisten henkilöiden perhehoitajalta edellytettävät valmiudet

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76101 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

- Hoivan ja tuen antaminen.
- Yksilöllisyyden huomioiminen.
- Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot.
- Omien voimavarojen ja osaamisen tunteminen.
- Pysyvien ihmissuhteiden luominen ja ylläpitäminen.

3.2 Perhekoti

Perhekoti on hyvinvointialueen hyväksymä yksityiskoti, jossa annetaan perhehoitoa. Perheen jäsenten tulee hyväksyä ja sitoutua perhehoitotoimintaan. Sopivuutta arvioitaessa huomioidaan perheen ihmissuhteet, kodin ilmapiiri sekä esteettömyys ja turvallisuus.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevalle tulee pääsääntöisesti olla oma huone, tai vaihtoehtoisesti yksityisyyden turvaaminen muulla tavoin.

Perhekodin arvioinnissa huomioitavat seikat

Perhekodin tulee olla:

- **Rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan sopiva** siellä annettavalle perhehoidolle.
- **Kodikas ja tarkoituksenmukainen** arjen ja hoivan tarpeisiin.
- **Ilmapiiriltään myönteinen** ja tukemaan yhteisöllisyyttä.
- **Sijainniltaan toimiva**, jotta perhehoidossa olevat voivat käyttää tarvittavia palveluja ja ylläpitää yhteyttä läheisiinsä.
- **Turvallinen**, huomioiden:
 - ympäristön soveltuvuus perhehoidossa olevalle henkilölle
 - apuvälineiden, esteettömän ympäristön ja erityisvarustuksen mahdollistaminen tarvittaessa
 - paikallisen pelastusviranomaisen ohjeiden noudattaminen, ottaen huomioon, että perhekoti on yksityiskoti

Perhehoitoon tulevan henkilön oikeudet

- Mahdollisuus **yhteisöllisyyteen ja yksityisyyteen**.
- Mahdollisuus osallistua oman huoneen **kalustamiseen ja sisustamiseen**.
- Mahdollisuus käyttää kodin **yhteisiä tiloja**.
- **Tasa-arvoinen asema** muiden perhekodin jäsenten kanssa.

Turvallisuus ja pelastautuminen

Perhekodit kuuluvat **paloturvallisuuden omavalvonnan piiriin**, ja rakennuksen omistaja sekä haltija huolehtivat tilojen turvallisuudesta. Turvallisuuden varmistamisessa tehdään yhteistyötä pelastusviranomaisten kanssa perhekodin hyväksymisvaiheessa sekä paloturvallisuusohjeiden noudattamisessa.

Pelastuslainsäädäntö (Pelastuslaki 379/2011 ja asetus palovaroittimien sijoittamisesta ja kunnossapidosta 498/2009) määrittelee muun muassa:

- palovaroittimien määrän ja sijoittamisen
- alkusammutuskaluston sijoittamisen ja tehon
- poistumisturvallisuuden

Pelastusviranomaiset voivat asettaa perhekodille **erityisiä turvallisuusvaatimuksia** pelastuslain perusteella. Jokaisessa perhekodissa laaditaan **pelastautumissuunnitelma**, joka hyväksytään palo- ja pelastusviranomaisen toimesta palotarkastuksen yhteydessä.

3.3 Perhekodissa hoidettavien määrä ja asiakasryhmät

Sijoittava hyvinvointialue arvioi aina perhehoitoon sijoitettavien henkilöiden määrän ottaen huomioon eri asiakasryhmät (lapset, ikäihmiset, vammaiset ym.) sekä perhehoitajan valmiudet ja mahdollisuudet vastata asiakkaiden tarpeisiin.

Arvioinnissa huomioidaan myös:

- perhehoidossa olevien henkilöiden keskinäinen kanssakäyminen
- heidän tarvitsema hoivan, huolenpidon, tuen ja ohjauksen määrä
- perhekodin tilat ja varusteet

Mikäli perhehoito on **perhehoitajan kodissa toteutuvaa osavuorokautista päivähoitoa**, perhehoidettavien määrä voi harkituissa tapauksissa olla suurempi kuin perhehoitolaissa asetettu enimmäismäärä.

4 Toimeksiantosopimus

Toimeksiantosopimus perhehoitajan ja hyvinvointialueen välillä

Toimeksiantosopimuksessa sovitaan perhehoidon keskeisistä ehdoista ja molempien osapuolten oikeuksista ja velvollisuuksista. Sopimus on **kahden osapuolen välinen** eikä sitä voi muuttaa yksipuolisesti. Kaikki muutokset edellyttävät **neuvottelua**, ja sopimus tarkistetaan hoidon keston tai sisällön muuttuessa tai jommankumman osapuolen pyynnöstä.

Sopimuksessa sovitaan ainakin seuraavista:

- perhehoitajan palkkion ja kulukorvauksen määrä ja maksaminen
- perhehoidon ja hoidon käynnistämisen kustannusten korvaaminen
- hoidon arvioitu kesto
- perhehoitajan oikeus vapaaseen ja vapaan järjestäminen
- hyvinvointi- ja terveystarkastusten toteuttaminen

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76101 Pieksämäki

Vaihe 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

- perhehoitajan valmennus, työnohjaus ja koulutus
- sopimuksen irtisanominen
- muut tarvittavat perhekotia ja perhehoitoa koskevat asiat
- yhteistyön käytännöt perhehoitajan ja hyvinvointialueen välillä

(Perhehoitolaki 10 §)

Sopimuksen tekeminen

- Sopimus ei muodosta työsuhdetta (Työsopimuslaki 55/2001).
- Sopimus tehdään **jokaisesta sijoitettavasta henkilöstä erikseen** ja aina **ennen perhehoidon alkamista**.
- Sopimus laaditaan yhteisissä neuvotteluissa ja allekirjoittavat:
 - perhehoitaja(t),
 - hyvinvointialueen viranhaltija.
- Jos perheessä kaksi henkilöä vastaa hoidosta, **molempien tulee allekirjoittaa sopimus**.

Sopimuksen liitteet

Toimeksiantosopimuksessa viitataan **Etelä-Savon hyvinvointialueen perhehoidon soveltamisohjeeseen**, joka liitetään sopimukseen. Liitteinä voi olla myös:

- asiakassuunnitelma
- perhehoidon toteuttamissuunnitelma
- palvelusuunnitelma

Näissä määritellään mm. hoidettavan muut palvelut, edunvalvonta ja käyttövarojen suunnitelma.

4.1 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Irtisanominen ja purkaminen ovat eri toimenpiteitä. Etelä-Savon hyvinvointialueen perhehoidon toimeksiantosopimus **irtisanotaan kirjallisesti**, ja irtisanomisessa noudatetaan perhehoitolain mukaista irtisanomisaikaa. Jos sopimuksessa ei ole muuta sovittu, sopimus päättyy **kahden kuukauden kuluttua irtisanomisesta** (Perhehoitolaki 263/2015, 12 §). Irtisanomisen voi tehdä joko hyvinvointialue tai perhehoitaja. Perhehoitoa jatketaan yleensä irtisanomisajan loppuun, ja hoidettavan siirtyminen pois perhekodista sovitaan osapuolten kesken yhdessä neuvotellen.

Toistaiseksi voimassa olevaan toimeksiantosopimukseen voidaan sisällyttää määräaika, jonka aikana sopimus voidaan päättää ilman irtisanomisaikaa. Tämä niin sanottu tutustumisjakso varmistaa, että perhehoito on tarkoituksenmukaista sekä hoidettavan ja hänen omaistensa, että perhehoitajan kannalta. Hoitopalkkion ja kulukorvauksen maksu päättyy, kun hoidettava siirtyy pois perhekodista.

Purkaminen tarkoittaa sopimuksen välitöntä päättämistä tilanteessa, jossa perhehoidon toiminnassa on vakavia tai korjaamattomia epäkohtia. Tarvittaessa hoidettava siirretään hänen tarpeitaan vastaavaan

hoitopaikkaan (Perhehoitolaki 263/2015, 12 § ja 22 §). Purkamisen yhteydessä hoitopalkkion ja kulukorvauksen maksu päättyy, kun asiakas poistuu perhekodista.

Jos ohjaus- ja neuvontakäynnillä tai valvonnassa havaitaan, että perhekoti tai siellä annettava hoito on puutteellista tai sopimatonta, hyvinvointialue antaa perhehoitajalle korjausmääräyksen. Mikäli puutteita ei korjata määräajassa tai korjaaminen ei ole mahdollista kohtuullisessa ajassa, toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi.

Sopimuksen irtisanomiseen tai purkamiseen voi johtaa **yksi vakava tai useampi lievempi** epäkohta, joka tulee esiin ohjaus- ja neuvontakäynneillä tai valvonnassa. Epäkohta- tai huoli-ilmoituksen saavuttua perhehoidon koordinaattori ja tarvittaessa valvova viranomainen tekevät valvontakäynnin perhekodissa. Käynnillä selvitetään perhehoitajan näkemys tilanteesta ja sovitaan tarvittavista korjaavista toimenpiteistä, ellei tilanne edellytä sopimuksen välitöntä purkamista. Mikäli epäkohdat toistuvat tai jatkuvat, sopimus voidaan purkaa. Koordinaattori tai palveluohjaaja on yhteydessä myös asiakkaan omaisiin tai läheisiin huoli-ilmoituksen takia.

5 Perhehoidon palkkiot ja korvaukset

Perhehoidon palkkiot ja kulukorvaukset on esitetty **erillisessä liitteessä**: *Etelä-Savon hyvinvointialueen ikäihmisten ja vammaisten perhehoidon soveltamisohje 2026 – palkkiot, kulukorvaukset ja asiakasmaksut*.

Perhehoitajalle maksetaan toimeksiantosopimuksessa sovitun mukaisesti **hoitopalkkio ja kulukorvaus jokaisesta hoidettavasta henkilöstä**. Lisäksi perhehoitajalle voidaan maksaa **käynnistämiskorvaus** perhehoidon alkaessa, tarpeen mukaan erikseen sovittuna.

Hoitopalkkion sekä kulu- ja käynnistämiskorvauksen **vuosittaiset indeksitarkistukset vahvistaa eduskunta**, ja niiden tarkistamisesta vastaa perhehoidon koordinaattori.

Palkkiot ja kulukorvaukset maksetaan **toteutuneiden perhehoitojaksojen perusteella** seuraavan kalenterikuukauden aikana, toimeksiantosopimuksessa sovittuna maksupäivänä. Maksut suoritetaan **erillisten järjestelmien kautta**.

Mikäli palkkiot ja korvaukset maksetaan **yrittäjän kautta**, perhehoitajan tulee olla **ennakkoperintärekisterissä** ja hänellä tulee olla **yrittäjäläkevakuutus (YEL)**.

5.1 Hoitopalkkio

Perhehoidosta maksettava hoitopalkkio perustuu kunkin hoidettavan henkilön **asiakassuunnitelmaan tai perhehoidon toteuttamissuunnitelmaan**, jossa kuvataan hoivan ja huolenpidon tarve. Vammaisten henkilöiden osalta arvioidaan heidän toimintakykyään sekä hoivan, huolenpidon, tuen ja ohjauksen tarvetta yhteisesti sovitulla menetelmällä.

Erityistilanteissa, kuten:

- sovittu saattohoito,
- erityinen kuntoutustarve, tai
- toimenpiteen jälkeinen toipumisvaihe

hoitopalkkiota voidaan korottaa **10–50 % enintään kolmen kuukauden ajalta**, jos hoivan ja huolenpidon tarve on tilapäisesti merkittävästi suurempi kuin normaalisti. Sijoittaja arvioi tilanteen säännöllisesti tapauskohtaisesti. Mahdollinen erityistilanne ei edellytä perhehoidon päättymistä, kun asiasta on sovittu yhteisesti.

Hoitopalkkion verotus ja maksaminen

- Hoitopalkkio on **veronalaista tuloa** ja siitä kertyy eläkettä.
- Hoitopalkkion maksusta keskeytysten aikana on sovittu erikseen tässä soveltamisohjeessa.

Osavuorokautinen perhehoito

- Palkkioon oikeuttava aika alkaa, kun perhehoitaja aloittaa tehtävän perhekodissa tai hoidettavan luona.
- Jos osavuorokautinen perhehoito jatkuu yli 8 tuntia, siitä maksetaan **lyhytaikaisen perhehoidon palkkio**.

Vammaisten perhehoidossa käytettävä arviointityökalu

- Perhehoitajan palkkion määrittelyssä käytetään **Asiakkaan palvelutarpeen arvioinnin työkalua**, Excel-pohjaista taulukkoa.
- Taulukossa arvioidaan asiakkaan ohjauksen ja tuen tarve päivittäisissä toiminnoissa, kuten:
 - ruokahuolto,
 - henkilökohtainen hygienia ja WC-asiointi,
 - terveydestä huolehtiminen ja asiakaskohtainen kuntoutus,
 - psyykinen tuki, keskustelu ja läsnäolon tarve.

Palvelujen ja tuen tarve

- Tarve arvioidaan monialaisesti asiakas- tai palvelusuunnitelman yhteydessä.

- Arviointiin osallistuvat asiakas, hyvinvointialueen palveluohjaaja, perhehoitaja, asiakkaan läheiset ja muut tarpeelliset tahot.
- Työkalun avulla tuen tarve esitetään selkeästi ja sen perusteella määritellään **perhehoitajalle maksettava hoitopalkkio** sekä pitkä- että lyhytaikaisessa perhehoidossa.

5.2 Kulukorvaus ikääntyneiden ja vammaisten perhehoidossa

Perhehoidon kulukorvauksen määrittelyperusteena ovat todelliset perhehoidosta aiheutuvat kustannukset. Kulukorvaus on perhehoitajalle veronalaista tuloa, jonka voi ilmoittaa verottajalle verovähennyskelpoisena tulonhankkimiskuluna.

Perhehoitolain mukainen kulukorvauksen vähimmäismäärä on 1.1.2026 alkaen **501,10** euroa. Kulukorvauksen perusmaksu on perhehoidossa **801,91** euroa kuukaudessa. Kulukorvausta voidaan erityisistä syistä maksaa tätä pienempänä. Asiakkaan maksaessa vuokran omasta huoneesta vähennetään maksettavaa kulukorvausta 25 %.

Jos hoidettava oleskelee tilapäisesti poissa perheestä (esim. sairaalassa, leirillä, lomalla) **ja saa ylläpidon muualta**, kulukorvaus maksetaan tältä ajalta **50 %:lla vähennettynä**.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa kulukorvaukseen sisältyvät:

- ravintomenot
 - Lääkärin toteamasta erityisruokavaliosta (maidoton ja gluteeniton) aiheutuvat korvaukset maksetaan erikseen 2,10 euroa/ hoitopäivä
- tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset (kuten käsikauppalääkkeet ja laastarit), joita ei muun lainsäädännön nojalla korvata, pesuaineet ja hygienia
- vaipat sekä haavanhoitotarvikkeet toimitetaan asiakkaan tarpeen mukaisesti hyvinvointialueen hoitotarvikejakeluna
- asumisesta aiheutuvat menot, kuten jätehuolto, sähkö, lämmitys, vesi, kiinteistön kunnossapito, kodin puhtaanapito sekä irtaimiston kuluminen
- vaatehuollosta aiheutuvat kustannukset (sähkö, vesi, pesuaineet, koneiden kuluminen)
- omalla autolla ajetut tavanomaiset perhehoidossa olevan henkilön asioihin tai mukana olemiseen liittyvät matkakulut
- perhehoidon/perhekodin asioiden hoitamisesta aiheutuvat puhelinkulut
- perhehoitajan oman kiinteistön, kodin irtaimiston sekä henkilö- tai vahinkovakuutukset
- kohtuulliset virkistystoiminnan kulut, kuitenkin niin, että pääsääntöisesti virkistystoiminnan kulut perhehoidossa oleva henkilö maksaa omista varoistaan.

5.3 Käynnistämiskorvaus perhehoidossa

Käynnistämiskorvauksella katetaan perhehoidon käynnistämisen kannalta välttämättömät **henkilökohtaiset ja perhekodin yhteiseen talouteen liittyvät hankinnat**. Kaikki hankinnat kohdennetaan aina perhehoidossa olevaan henkilöön.

Esimerkkejä korvattavista hankinnoista:

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76101 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

- Asuntoon kohdistuvat välttämättömät korjaus- ja muutostyöt (esim. luiskat, tukikahvat, korotettu WC-istuin)
- Kalustaminen (esim. sänky)
- Kodinkoneet
- Perhekodin piha-alueen turvallisuuden parantaminen (esim. aidat)

Hankintasuunnittelu:

- Käynnistämiskorvauksella tehtävistä hankinnoista laaditaan **hankintasuunnitelma ja kustannusarvio**.
- Hankinnat sovitaan etukäteen **perhehoitajan ja hyvinvointialueen perhehoidon koordinaattorin** kanssa.
- Myönnetty korvaus merkitään **toimeksiantosopimukseen**, ja hyväksytyt hankinnat maksetaan **kuittia vastaan**.

Edellytys korvaukselle:

- Korvausta myönnetään vain, **jos sitä ei voi saada muun lainsäädännön (vammaispalvelulaki, lääkinnällinen kuntoutus) nojalla**.

Käynnistämiskorvausta ei myönnetä:

- Perhekodin piha-alueen, katosten, terassien tai muiden ulkorakennusten rakentamiseen
- Kodin rakenteista johtuvien välineiden tai laitteiden hankintaan (esim. porraskiipijä, hissi)
- Kodin hoito- ja huoltotehtäviin, jotka kuuluvat kiinteistön omistajalle (lämmitys, ilmanvaihto, LVI-työt, sähkötyöt)
- Pieniin tai isoihin pintaremontteihin, ikkunoiden vaihtoon tai tiivistämiin
- Apuvälineisiin, jos ne maksetaan muun lainsäädännön avulla tai tarvearvointia ei ole fysioterapeutin lausunnolla

Kiinteiden hankintojen omistus ja poisto:

- Kiinteät hankinnat ovat **hyvinvointialueen omaisuutta**.
- Poistoaika on **4 vuotta**, jolloin hankinnan arvosta poistuu vuosittain 25 %.
- Jos perhehoito päättyy lyhyemmässä ajassa, voidaan sopia **osittaisesta takaisinmaksusta** tai hankinnat palautetaan hyvinvointialueelle.
- Kulutustavarat (ikä 1–3 vuotta) eivät kuulu kiinteisiin hankintoihin.

Lyhytaikaisen perhehoidon erityistarpeet:

- Erityistarpeet huomioidaan tapauskohtaisesti jo hoitoa suunniteltaessa.
- Päivittäisiin toimintoihin tarvittavat apuvälineet myönnetään pitkäaikaisen perhehoidon asiakkaalle **maksutta apuvälinelainaamosta**.

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76101 Pieksämäki

Vaihe 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

Vaikeavammaisen henkilön erityistilanteet:

- Vaikeavammaisen henkilö voi olla oikeutettu **vammaispalvelulain mukaisiin palveluihin**, kuten kuljetuspalveluun, henkilökohtaiseen apuun tai asunnon muutostöihin.
- Hyvinvointialue korvaa kohtuulliset kustannukset asunnon muutostöistä ja välineiden/laitteiden hankinnasta, jos ne ovat välttämättömiä henkilön suoriutumiselle tavanomaisista elämän toiminnoista.

5.4 Kuljetus perhehoidossa

1. Perusmatkat kulukorvauksen osana

Perhehoitajan kulukorvaukseen sisältyvät **omalla autolla ajetut tavanomaiset matkakulut**, jotka liittyvät asiakkaan asioihin tai mukana olemiseen perhehoidon arjessa.

- Tavanomaisia matkoja **ei korvata erikseen**, vaikka hoidettava olisi perhehoitajan kyydissä.
- Esimerkkejä tavanomaisista matkoista: kaupassa, apteekissa tai kirjastossa käynnit.

2. Erityiset matkakulut

Perhehoitajalle voidaan yksilöllisesti korvata **erityisiä matkakustannuksia**, jotka eivät sisälly peruskulukorvaukseen.

- Esimerkiksi lyhytaikaisen perhehoidossa olevan henkilön kuljetukset kotiin ja perhekotiin.
- Näistä matkoista sovitaan yhdessä asiakkaan tullessa perhehoitoon.

3. Pitkäaikaisen perhehoidon matkakulut

Perhehoitajalle korvataan matkat, jotka aiheutuvat esimerkiksi:

- Perhehoitajan lomasta tai sairastumisesta johtuvasta asiakkaan siirrosta toiseen perhekotiin tai palveluasumiseen.
- Vammaisten henkilöiden matkat työ- tai päivätoimintaan (erikseen sovittavasti).

Matkojen korvauksista **on aina sovittava etukäteen** perhehoidosta vastaavan koordinaattorin tai palveluohjaajan kanssa.

4. Asiakkaan omalla kustannuksella toteutettavat matkat

- Kotilomat, omaisen luona käynnit ja pidemmät virkistys- tai ostosmatkat asiakkaan ja kiertävän perhehoitajan kanssa eivät kuulu korvattaviin matkoihin.
- Näiden kustannuksista sovitaan asiakassuunnitelmassa yhdessä asiakkaan ja hänen omaistensa kanssa.
- Hyväksyttäviä korvattavia matkoja ovat vain **asiakkaan arkea tukevat matkat**, kuten kauppa-, pankki- ja apteekkikäynnit.

5. Vakuutus- ja turvallisuusseikat

- Järjestävä taho ei vakuuta perhehoidossa olevaa henkilöä matkojen aikana sattuneiden tapaturmien varalta.

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76101 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

- Tarvittaessa perhehoitajan **oma liikennevakuutus** korvaa vahingot.
- Asiakas voi hakea liikkumista tukevaa palvelua SHL:n mukaisesti.
- Asiakkaalla voi olla myös oikeus **vammaispalvelulain mukaiseen kuljetuspalveluun**.

6. Terveystenhuollon käynteihin liittyvät kuljetukset

- Pääasiallisesti käytetään **Kela-taksia**, jolloin asiakas maksaa kyydistä omavastuuosuuden.
- Lähtö- ja paluukyyti tilataan suoraan Kela-taksin puhelinnumerosta.
- Asiakas saa matkakorvauksen heti taksissa.
- Jos taksi tilataan muulla tavoin, Kela ei korvaa matkaa.
- Jos perhehoitaja kuljettaa asiakasta terveydenhuollon palveluihin, korvaus haetaan Kelasta.
 - Hakemus tehdään aina, vaikka korvaus jäisi alle omavastuuosuuden, sillä se kerryttää asiakkaan vuotuista omavastuuosuutta.
- Hyvinvointialue ei korvaa edellä mainittuja kyytejä.

5.5 Perhehoidon hoitopalkkiot ja kulukorvaukset keskeytysten ajalta

5.5.1 Perhehoitajan sairastuessa

1. Ilmoitusvelvollisuus

- Perhehoitajan tulee ilmoittaa **sairastumisesta välittömästi** hyvinvointialueen perhehoidon koordinaattorille tai palveluohjaajalle.
- Muuna kuin virka-aikana ilmoitus tehdään sähköpostitse: **omaisjaperhehoito@etelasavonha.fi**.
- Lisäksi perhehoitajan on soitettava seuraavana arkipäivänä perhehoidon koordinaattorille tai palveluohjaajalle.
- Kiertävät perhehoitajat ottavat yhteyttä asiakkaaseen varmistaakseen, tarvitseeko hän sijaisen sovituille käynneille.

2. Sairauslomatodistus

- Jos poissaolo jatkuu yli **viisi päivää**, perhehoitajalta edellytetään sairauslomatodistusta.

3. Palkka- ja kulukorvaukset sairausloman aikana

- Hoitopalkkio maksetaan **sairauspäivärahan omavastuuajalta**, eli sairastumispäivältä ja seuraavalta yhdeksältä arkipäivältä. (*Sairausvakuutuslaki 8 luku 7 §*)
- Kulukorvaus maksetaan samalta ajalta **50 %:lla**.
- Edellytyksenä omavastuuajan palkkion maksamiselle on, että perhehoitaja on toiminut perhehoitajana vähintään **yhden kuukauden ajan** ennen sairausloman alkua.
- Omavastuuajan jälkeen perhehoitaja voi hakea Kelasta **sairausvakuutuspäivärahaa** verotettavien tulojensa perusteella. (*Sairausvakuutuslaki 7 luku 1 §*)

4. Sijaisjärjestelyt perhehoitajan sairausloman aikana

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalan tie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76101 Pieksämäki

Vaihe 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

- Jos perhehoidossa oleva henkilö hoidetaan sairausloman aikana perhekodissa perhehoitajan puolison tai muun oman verkoston avulla, hyväksyy perhehoidon koordinaattori palkkion ja kulukorvauksen maksamisen **normaalisti** joko perhehoitajalle tai sijaiselle.
- Perhehoitaja voi lisäksi hakea **Kelasta sairauspäivärahaa**.

5. Tapaturmavakuutuksen huomiointi

- Perhehoitajan tapaturmavakuutus ei korvaa päällekkäistä korvausta, jos sairausloman ajalta maksetaan myös hoitopalkkio.
- Jos samassa taloudessa toimii kaksi perhehoitajaa ja toinen altistuu tapaturmalle, **hoitopalkkio ohjataan toiselle perhehoitajalle**.

5.5.2 Keskeytys perhehoitajasta riippumattomasta syystä

1. Perhehoidon keskeytyminen yli 3 vuorokauden ajaksi

- Jos perhehoidossa olevan henkilön hoito keskeytyy vähintään **kolmen vuorokauden ajaksi yhtäjaksoisesti** perhehoitajasta riippumattomasta syystä (esim. sairaalahoito tai vierailu omaisten luona), perhehoitajalle maksetaan:
 - Hoitopalkkio täysimääräisenä
 - Kulukorvaus 50 %:lla
 - Maksut koskevat yhteensä **30 vuorokautta kalenterivuoden aikana**, jonka jälkeen maksut lakkaavat.
- Kalenterivuoden kertymisäika alkaa siitä päivästä, jolloin hoito ensimmäisen kerran keskeytyy yli kolme vuorokautta.
- Keskeytyksen aikana perhehoitajan tulee pitää yhteyttä asiakkaaseen ja olla yhteistyössä hoitavan tahon sekä perhehoidon koordinaattorin tai palveluohjaajan kanssa.
- Hoidettavan tulo- ja lähtöpäivää ei lasketa poissaolopäiviksi.

2. Lyhytaikaisen jakson peruuntuminen

- Jos sovittu lyhytaikainen perhehoitojakso (enintään 14 vuorokautta) **peruuntuu myöhemmin kuin 3 vuorokautta ennen jakson alkamista**, perhehoitajalle maksetaan:
 - Hoitopalkkio kokonaan ja
 - Kulukorvaus 50 %:lla **kolmen vuorokauden ajalta**
- Jos jakso peruuntuu tätä aiemmin, **ei makseta palkkiota tai kulukorvausta**.
- Peruuntuneen jakson toimeksianto pyritään järjestämään uudelleen toisella ajankohdalla, ja asiakkaalle järjestetään tarvittavat palvelut muulla tavoin.

3. Perhehoitajan lapsen sairastuessa

- Jos perhehoitaja estyy hoitamasta lapsen sairastumisen vuoksi, maksetaan palkkio **kolmen päivän ajalta** suunniteltujen perhehoitopäivien mukaisesti.

Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset perhehoidon päättyessä

1. Pitkäaikaisen perhehoidon päättyessä kesken irtisanomisajan

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76101 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

- Perhehoitajalle maksetaan irtisanomisajan loppuun (2 kk):
 - Hoitopalkkio täysimääräisenä ja
 - Kulukorvaus 50 %:lla
- Jos tilalle sijoitetaan toinen henkilö toimeksiantosopimuksella, uusi hoitopalkkio ja kulukorvaus määräytyvät uuden sopimuksen mukaan.

2. Perhehoidon päättyessä tutustumisjakson aikana tai sopimuksen purkautuessa

- Palkkiot ja kulukorvaukset päättyvät **asiakkaan siirtyessä pois perhekodista**.

3. Kuolemantapauksen yhteydessä

- Pitkäaikaisessa perhehoidossa maksetaan:
 - Hoitopalkkio täysimääräisenä (ilman korotuksia) ja
 - Kulukorvaus 50 %:lla **kuukauden ajan**
- Jos tilalle sijoitetaan toinen asiakas, hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan uuden toimeksiantosopimuksen mukaisesti.

Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset keskeytysten ajalta:

Keskeytystilanne	Hoitopalkkio	Kulukorvaus
Perhehoitajan sairastuessa	Sairastumispäivä + 9 arkipäivää	50 % samalta ajalta
Keskeytys perhehoitajasta riippumattomasta syystä	30 vrk / kalenterivuosi	50 % samalta ajalta
Lyhytaikaisen jakson (≤14 vrk) peruuntuminen myöh. kuin 3 vrk ennen	3 hoitopäivää	50 % samalta ajalta
Pitkäaikaisen perhehoidon päättyessä kesken irtisanomisajan (2 kk)	2 kk	50 % samalta ajalta
Tutustumisaikana / sopimuksen purkautuessa	Päättyy siirryttäessä pois	Päättyy siirryttäessä pois
Kuolemantapaus	1 kk ilman korotuksia	50 %, 1 kk

6 Perhehoitajan asema

6.1 Perhehoitajan oikeus vapaaseen

Perhehoitajalle on järjestettävä mahdollisuus kahden vuorokauden vapaaseen kutakin kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut perhehoitajana vähintään 14 vuorokautta (Perhehoitolaki 263/2015). Perhehoitajan tulee ilmoittaa vapaistaan perhehoidon koordinaattorille tai palveluohjaajalle vähintään kuukautta ennen vapaan alkua.

6.1.1. Pitkäaikaisen perhehoitajan vapaa

Pitkäaikaisen perhehoitajan vapaat – Etelä-Savon hyvinvointialue

- Pitkäaikaisella perhehoitajalla on oikeus 60 päivän vapaaseen kalenterivuodessa (5 päivää/kalenterikuukausi).
- Vapaapäiviin lasketaan kaikki viikonpäivät, pyhäpäivät ja arkipyhät.
- Vapaa voidaan pitää enintään kolmessa jaksossa vuodessa; lähtö- ja paluupäivää ei lasketa vapaapäiviksi.
- Jos vapaita pidetään yli kolmessa jaksossa kuukaudessa, neljännessä jaksosta alkaen lähtö- ja tulopäivä lasketaan vapaapäiviksi.
- Käyttämättömät lakisääteiset vapaat voidaan erityistilanteessa korvata rahana. Vapaita voidaan jättää käyttämättä vain hyvin perustellusta, pääasiassa asiakkaasta johtuvasta syystä.
- Pitkäaikaisessa perhehoidossa, jossa maksetaan lyhytaikaisen perhehoidon palkkioita niin vastaavalle perhehoitajalle ei makseta vapaakorvausta erikseen rahana, hyvinvointialueen maksaessa palkkiot sijaisille vastaavan perhehoitajan vapaiden ajalta.
- Toimeksiantosopimuksen päättyessä käyttämättömät vapaat maksetaan rahana laskemalla kuukausipalkkiosta päiväkohtainen palkkio. Ennakoon pidetyt vapaapäivät peritään takaisin.
- Perhehoitaja, perhehoidon koordinaattori tai palveluohjaaja ja sijoittava hyvinvointialue järjestävät hoidon vapaiden ajaksi yhteistyössä, huomioiden hoidettavien ja heidän läheistensä toiveet.
- Jos perhehoidossa on useampi hoidettava, vapaa järjestetään kaikkien hoidettavien osalta yhtä aikaa.
- Perhehoitajan kotiin voidaan tarvittaessa järjestää sijaiseksi toimeksiantosopimussuhteinen perhehoitaja.
- Vuoden aikana kertyneet vapaat on pidettävä kuluvan vuoden aikana.

6.1.2 Pitkäaikaisen perhehoitajan palkkioton lisävapaa (15 pv/vuosi)

- Lisävapaa myönnetään vain, kun lakisääteiset vapaat / kuukausi on pidetty ja sijaishoito voidaan järjestää.
- Hyvinvointialue ei vastaa asiakkaiden kuljetuskustannuksista lisävapaiden aikana.
- Jos lisävapaa pidetään lakisääteisten vapaiden yhteydessä, lähtö- ja tulopäivien laskeminen noudattaa samaa periaatetta kuin lakisääteisissä vapaissa: neljännessä vapaajaksosta lähtien lähtö- ja tulopäivä lasketaan vapaapäiviksi.
- Pidemmistä erityistilanteista johtuvista lisävapaista neuvotellaan perhehoidon koordinaattorin kanssa.
- Lisävapaan ajalta vakitukselle perhehoitajalle ei makseta hoitopalkkiota.
- Kulukorvaus maksetaan vain, jos hoidettavien hoito järjestetään vakituksessa perhekodissa lisävapaan aikana.
- Lisävapaiden järjestelyistä sovitaan aina perhehoidon koordinaattorin tai palveluohjaajan kanssa.

6.1.3 Lyhytaikaisen, osavuorokautisen ja kiertävän perhehoitajan vapaa

- Perhehoitajalla on **3 vapaapäivää kalenterikuukaudta kohden**, mikäli hän on toiminut perhehoitajana vähintään 14 päivää kuukaudessa.
- Vapaa-oikeuden kertymistä laskettaessa huomioidaan:
 - Kiertävän perhehoitajan ja osavuorokautista tai lyhytaikaista perhehoitoa tekevän perhehoitajan päivät, joilta kertyy vähintään **6 tuntia** perhehoitotehtävää.
 - Samalta sijoittajalta olevien toimeksiantosopimusten hoitopäivät lasketaan yhteen.
- Kertyneet vapaapäivät **korvataan rahana kaksi kertaa vuodessa**.
- Maksuperusteena käytetään lyhytaikaisen perhehoidon palkkioita: **vuonna 2026 vapaapäivän arvo on 84,18 €**.
- Perhehoitaja voi itse **määritellä vapaajaksonsa**.

6.1.4 Maksut perhehoitajan vapaan ajalta

- Perhehoitaja ei ole oikeutettu lomarahaan, koska toimeksiantosuhde ei ole työsuhde.
- **Pitkäaikaisessa perhehoidossa hoitopalkkio vapaan ajalta:** täysimääräinen.
- **Kulukorvaus vapaan ajalta:**
 - 50 %, jos hoidettavien henkilöiden hoito järjestetään muualla kuin vakituksessa perhekodissa.
 - Täysimääräinen, jos vapaan ajaksi kotiin tulee sijainen.
- **Sijaisen palkkaus:** lyhytaikaisen perhehoidon hoitopalkkio + verohallinnon mukainen matkakorvaus.
- **Hoidettavan sijoittuminen muualle:** sijaistavalle perhehoitajalle maksetaan lyhytaikaisen perhehoidon hoitopalkkio ja kulukorvaus.
- **Lyhytaikaisia perhehoidon jaksoja ei saa sopia pitkäaikaisen perhehoitajan lakisääteisen vapaan ajalle;** poikkeustilanteista sovitaan erikseen. Mahdolliset lyhytaikaiset jaksot vapaan ajalta ovat pitkäaikaiselle perhehoitajalle palkattomia.

6.1.5 Vakituksien perhehoitajan sijaisena toimiminen

Hyvinvointialue voi järjestää perhehoitajan vapaan tai muun tilapäisen hoidon tekemällä Perhehoitolain (263/2015) 6 pykälässä säädetty edellytykset täyttävän henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta perhehoitajan tai hoidettavan kotona. Sijaishoito voidaan järjestää edellä tarkoitetulla tavalla, jos perhehoitaja suostuu siihen ja järjestely arvioidaan hoidettavan henkilön edun mukaiseksi.

Sijaishoitaja ei ole työsuhteessa sopimuksen tehneeseen hyvinvointialueeseen. Sijaishoitajalle järjestettävään koulutukseen ja tukeen sovelletaan Perhehoitolain 15 pykälää ja hänen sosiaaliturvaansa 20 pykälää. (Perhehoitolaki 263/2015) Perhehoitajan sijaishoitaja käy perhekodissa tutustumassa ennen perhehoidon

sijaisuuden alkamista. Mikäli lisäksi on tarpeen järjestää perehtymispäivä perhekodissa, korvataan päivältä sijaistavalle perhehoitajalle osavuorokautisen perhehoidon palkkio ja matkakorvaukset.

Mikäli vakituisen perhehoitajan vapaajaksolla on tarve useammalle sijaiselle, sijaisten vaihtopäivinä hoitopalkkion määrä on 6–8 h tunnin mukainen palkkio / sijainen.

Mikäli perhehoidossa on useampi kuin yksi henkilö, tulee vapaa järjestää kaikkien perhehoidossa olevien henkilöiden osalta yhtä aikaa. Perhehoidon koordinaattori / perhehoidon palveluohjaaja järjestää yhteistyössä perhehoitajan ja hyvinvointialueen kanssa perhehoidossa olevien henkilöiden hoidon perhehoitajan vapaan aikana.

Sijaisjärjestelyn vaihtoehdot:

- toimeksiantosopimus tehdään sijaisuuden ajaksi kiertävän perhehoitajan kanssa perhehoidossa sijaisuuden aikana oleville asukkaille
- toimeksiantosopimus tehdään toisen perhehoitajan kanssa, ja perhehoidossa oleva henkilö siirtyy vapaan ajaksi hänen luokseen
- perhehoidossa olevalle henkilölle järjestetään muu lyhytaikaishoito
- perhehoidossa olevan henkilön läheiset vastaavat hoivasta ja huolenpidosta perhehoitajan vapaan ajan, jolloin hyvinvointialue hyvittää asiakasmaksut vapaan ajalta

Jos perhehoitaja järjestää itselleen lisävapaata oman läheisverkostonsa avulla, vapaa ei kuluta hänen edellä kuvattua oikeuttaan vapaisiin ja perhehoitaja vastaa itse sijaiskuluista. Sijaisen tulee olla perhehoidon koordinaattorin tiedossa ja hyväksymä.

Tilapäinen vapaa esimerkiksi asiointi vapaa tai äkillinen lääkärissä käynti yms. pyritään järjestämään kiertävän perhehoitajan avulla, jos omasta lähipiiristä ei löydy sijaista. Perhehoitaja voi saada asiointivapaata yksilöllisen tarpeen mukaan.

6.2 Perhehoitajan eläketurva

Perhehoitajan eläketurva määräytyy peruseläketurvan mukaisesti, ja eläkkeen määrä perustuu hoitopalkkioon. Perhehoitajan eläketurvasta säädetään julkisten alojen eläkelaisissa (81/2016). Perhehoitajan tulee ilmoittaa perhehoidon vastuutyöntekijälle eläkkeelle siirtymisestä vähintään kaksi kuukautta etukäteen. Muut perhehoitajan sosiaaliturvaan liittyvät etuudet, kuten Kelan myöntämät tuet, määräytyvät etuuden myöntäjän ehtojen sekä voimassa olevan lainsäädännön mukaan.

6.3 Perhehoitajan, perhehoidossa olevan ikäihmisen sekä perhekodin vakuutukset

Perhehoidon järjestämisestä vastaava hyvinvointialue vakuuttaa toimeksiantosopimuksen allekirjoittaneen perhehoitajan työssä tapahtuvan tapaturman varalta. Perhehoidon järjestämisestä vastaavalla taholla ei ole lakisääteistä velvollisuutta ottaa tapaturmavakuutusta perhehoidossa olevalle henkilölle tai vakuutusta perhehoidossa olevan henkilön aiheuttamiin vahinkoihin. Tämän vuoksi on suositeltavaa, että perhehoitaja

hankkii laajennetun kotivakuutuksen, ja varmistaa, että se sisältää myös perhehoidossa olevien henkilöiden vahinkovakuutuksen. Sijoittava hyvinvointialue ei vakuuta perhehoidossa olevaa henkilöä matkalla sattuneiden tapaturmien varalta.

Perhehoitajan vakuuttaminen Etelä-Savon hyvinvointialueella

Perhehoitajat ovat hyvinvointialueen työtapaturmavakuutuksen piirissä toimeksiantosopimuksen voimassa oloaikoina (Perhehoitolaki 263/2015, Työtapaturma- ja ammattitautilaki 459/2015). Omavastuuta ei ole ja työtapaturmalla tarkoitetaan tapaturmaa, joka on sattunut perhehoitajan tehtävässä, työtekopaikan alueella tai työtekopaikan alueen ulkopuolella, siten kuin 459/2015 työtapaturma- ja ammattitautilaissa 21–25 §:ssä säädetään. Turva kattaa työtapaturma- ja ammattitautilain mukaiset korvaukset. Tapaturmailmoituksen vakuutusyhtiölle tekee perhehoidon koordinaattori. Vakuutus ei kata ulkopuolisen järjestämiä tilaisuuksia, jolloin tilaisuuden järjestäjä on vastuussa asiakkaiden vakuutuksista. Esinevahinkoja korvataan vain rajoitetusti.

7 Perhehoitajan tuki

Perhehoitajan perhehoitolain mukaiseksi vastuutyöntekijäksi nimetään perhehoidon koordinaattori, joka vastaa perhehoitajan saamasta tuesta. Perhehoidossa olevan henkilön perhehoidon toteuttamissuunnitelmasta ja ikääntyneillä RAI-toimintakyky arvioinnista vastaa perhehoidon palveluohjaaja, joka tuntee perhehoidossa olevan henkilön parhaiten.

Toimeksiantosopimuksessa sovitaan yhteistyöstä hyvinvointialueen ja perhehoitajan kesken. Perhehoidon onnistumisen ja laadun kannalta toimiva yhteistyö sekä oikea-aikainen ja oikeanlainen tuki ovat ratkaisevan tärkeitä. Käytännössä yhteistyö perhehoidon koordinaattorin tai perhehoidon palveluohjaajan ja perhehoitajan kesken toteutuu säännöllisellä yhteydenpidolla puhelimitse, etäyhteyksillä ja sähköpostilla sekä eri tavoilla järjestetyissä tapaamisissa perhekodissa ja sen ulkopuolella. Yhteisessä keskustelussa perhehoitaja ja perhehoidon koordinaattori arvioivat myös yhteistyön toimivuutta.

7.1 Perhehoitajan valmennus, yhteistyö, täydennyskoulutus ja työnohjaus

Ennakkovalmennus on tarkoitettu perhehoitajaksi aikoville henkilöille ennen perhehoidon aloittamista. Ennakkovalmennuksessa käytetään Perhehoitoliiton perhehoidon valmennusohjelmaa. Alueella uutena aloittavan, muualla aiemmin jo toimineen perhehoitajan valmennuksesta sovitaan tapauskohtaisesti ja se toteutetaan perhehoitajan tarpeiden ja asiakkaiden asiakassuunnitelman perusteella. Perhehoitajan jo suorittamasta perhehoidon ennakkovalmennuksesta saatu todistus ja loppuarvioinnin sisältö tarkastetaan ja käydään läpi yhdessä keskustellen.

Yhteydenpito perhehoitajan ja perhehoitoa järjestävän tahon välillä vähintään kerran kuukaudessa tai tarvittaessa ja siinä hyödynnetään ensisijaisesti etäyhteyksiä.

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76101 Pieksämäki

Vaihe 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

Täydennyskoulutukseen sovelletaan hyvinvointialueen noudattamia periaatteita sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutuksesta annettujen lakien mukaisesti. Perhehoitajan täydennyskoulutuksesta säädetään ensisijaisesti **perhehoitolaissa (263/2015)**, joka velvoittaa kunnan järjestämään perhehoitajalle perehdytyksen, valmennuksen ja täydennyskoulutuksen. Lisäksi asiaa tukevat **sosiaalihuoltolaki (1301/2014)**, joka edellyttää sosiaalihuollon tehtävissä riittävää osaamista, sekä kehitysvammaisten perhehoidossa taustasäädöksenä toimii **laki kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977)**. Näistä **perhehoitolaki** on varsinainen ja tärkein täydennyskoulutusta määrittelevä laki. Täydennyskoulutuspäiviä on kolme vuodessa säännöllistä perhehoitoa tekevälle, mikä vastaa STM:n suositusta.

Perhehoitajille järjestetään **työnohjausta** tarvittaessa vuosittain ryhmä- tai yksilötyönohjauksena perhehoitajan ja/tai perhehoidon koordinaattorin aloitteesta. Lisäksi hyvinvointialueella järjestetään perhehoitajien työkokouksia, joissa mahdollisuus vertaistapaamisiin ja koulutuksiin.

Perhehoidon koordinaattori vastaa ennakkovalmennusten, täydennyskoulutusten ja työnohjauksen järjestämis-, osallistumis- ja sijaisjärjestelyistä ja hyvinvointialue vastaa niistä aiheutuvista kustannuksista. Perhehoidon ajankohtaisia asioita käsitellään perhehoidon koordinaattorin koordinoimana.

7.2 Vertaisuuteen perustuva perhehoitajan tuki

Vertaistuki on yksi tärkeimmistä perhehoitajien tuen muodoista. Perhehoidon koordinaattori järjestää perhehoitajille **vertaisryhmätapaamisia** ja **mentorin** tarpeen mukaan. Mentori on kokenut, mentorikoulutuksen käynyt perhehoitaja, joka antaa tukea aloittelevalle tai haasteellisessa tilanteessa olevalle perhehoitajalle. Perhehoitajan on mahdollista kouluttautua ikäihmisten tai vammaisten henkilöiden perhehoidon vertaisryhmänohjaajaksi tai mentoriksi hyvinvointialueen kustantamana sopien koulutuksesta perhehoidon koordinaattorin kanssa.

7.3 Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset

Hyvinvointi- ja terveystarkastukset järjestetään hyvinvointi alueella ikäneuvolan terveydenhoitajan toimesta ja sen sisältö vastaa soveltuvien osin sosiaali- ja terveysministeriön ohjetta perhehoitajien terveystarkastuksesta.

Tarkastuksen sisältö vastaa Kuntaliiton ohjetta perhehoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastuksista (2017). <https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/Perhehoitajien%20hyvinvointi-%20ja%20terveystarkastukset.pdf> (Kuntaliitto; perhehoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset käytännöksi kunnissa 8.6.2017). Hyvinvointi- ja terveystarkastuksessa terveydenhuollon ammattilainen arvioi tilannetta yhdessä perhehoitajan kanssa ja laatii yhteenvedon tilanteesta sekä tarvittavista jatkotoimista.

8 Perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat asiat

8.1 Perhehoidossa olevan henkilön asema ja oikeudet

Perhehoidossa olevan henkilön oikeudet määräytyvät sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan ja potilaan oikeuksien lainsäädäntöjen mukaisesti. Perhehoidossa oleva ikäihminen ja vammainen henkilö on täysivaltainen asiakas, jolla on oikeus **turvalliseen, yksilölliseen, kunnioittavaan ja osallistavaan hoitoon**, oikeus palveluihin ja oikeus tulla kuulluksi. Hyvinvointialue valvoo hoivan ja huolenpidon laatua ja vastaa siitä, että henkilön **ihmisarvo, itsemääräämisoikeus ja hyvinvointi** toteutuvat.

8.2 Perhehoidon toteuttamis- tai palvelusuunnitelma

Perhehoidon toteuttamis- tai palvelusuunnitelma laaditaan viivytyksettä yhteistyössä palveluohjaajan / sosionomin/ sosiaalityöntekijän, perhehoidossa olevan henkilön, hänen läheistensä, perhehoitajan sekä tarvittavien muiden työntekijöiden kanssa. Suunnitelmaan kirjataan perhehoidon tavoitteet ja käytännön toteutus. Se arvioidaan ja päivitetään vähintään kerran vuodessa tai aina, kun henkilön terveydentila tai toimintakyky muuttuu. Suunnitelmaan liitetään myös suostumus tietojen luovutukseen sekä mahdollinen hoitotahto.

Perhehoitajalle annetaan kaikki turvallisen hoidon kannalta tarpeelliset tiedot, kuten henkilötiedot, diagnoosit, toimintakyvyn kuvaus, ajantasainen lääkelista ja lääkehoito, allergiat, ruokavalio, tarvittavat seurannat (esim. paino, laboratoriotulokset), mahdollinen elvytyskielto sekä omaisten yhteystiedot.

8.3 Lääkehoito perhekodissa

Hyvinvointialueella on oikeus ja velvollisuus varmistaa, että lääkehoito toteutuu perhekodissa asianmukaisesti ja oikein. Hyvinvointialue tarjoaa perhehoitajalle tarvittaessa asiakkaan päivittäiseen lääkehoitoon liittyvää täydennyskoulutusta sekä ohjausta. Asiakkaalla on oikeus tarpeidensa mukaiseen hoitoon ja palveluun. Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevan henkilön lääkehoito toteutetaan yhteistyössä sen alueen kotihoidon kanssa, jossa perhekoti sijaitsee. Ensisijaisesti pitkäaikaisen perhehoidon asiakkaan lääkkeiden jakaminen toteutetaan annosjakeluna apteekissa. Annosjakelun järjestämisestä vastaa hyvinvointialue. Lyhytaikaisessa perhehoidossa asiakkaalla tulee olla mukana perhekotiin tultaessa ajantasainen lääkelista ja lääkkeiden tulee olla jaettuina dosetteihin tai annospusseihin perhehoitojakson ajaksi. Luontaistuotteiden käytöstä on tiedotettava lääkärinä ja toimittava lääkärin ohjeiden mukaisesti.

Etelä-Savon hyvinvointialue voi myöntää pitkäaikaisessa perhehoidossa olevalle henkilölle palvelusetelin apteekin annosjakelupalveluun, palvelusta ei muodostu asiakkaalle omavastuusuutta maksettavaksi. Palveluseteli ei kata lääkkeitä eikä itsehoitovalmisteita, vaan ne ovat asiakkaan itse kustannettava. Kotihoito avustaa perhehoitajaa apteekin annosjakeluun liittyvien sopimusten tekemisessä sekä neuvoo palvelusetelin käyttöön liittyvissä asioissa. Jos apteekin annosjakelu ei ole jostakin syystä mahdollista aloittaa perhekodissa oleville henkilöille, lääkkeet lääkedosetteihin jakaa kotihoito tai osaamisensa osoittanut perhehoitaja. Kotihoito vastaa iäkkään asiakkaan lääkehoidosta ja tarkistaa vähintään kerran vuodessa asiakkaan lääkityksen.

Apteekki luovuttaa perhehoidossa olevalle henkilölle kahden viikon pysyvässä käytössä olevat lääkkeet annospusseihin pakattuna. Lääkkeet on säilytettävä perhekodissa lukollisessa lääkekaapissa. Perhehoitajan tulee huolehtia hyvästä lääkehygieniasta sekä oikeaoppisesta lääkkeiden säilytyksestä. Lääkkeitä ei saa jakaa annospusseista lääkerekuppeihin. Lääkehoidossa perhehoitajaa opastaa tarvittaessa kotihoito. Asukkaalla tulee olla mahdollisuus osallistua lääkehoidon toteutukseen, kun muisti on normaali ja psyykinen hyvinvointi vakaa. Perhehoidon toteuttamis- tai palvelusuunnitelmaan kirjataan perhehoidossa olevan henkilön osallistuminen lääkehoitoon ja perhehoitajan rooli lääkehoidon toteutuksessa.

Pistoshoito sekä muu lääkehoito toteutetaan koulutuksen saaneen ja osaamisen tason varmistaneen perhehoitajan, kotihoidon, tai muun terveydenhuollon henkilön toimesta. Perhehoitajaa tuetaan lääkehoidon käytäntöjen, vaikutusten ja seurannan osalta. Ikäihmisten perhehoidossa lihakseen pistettävät injektiot jne. pistää kotihoito ja käy tarvittaessa ottamassa verenohennushoitoon liittyvän kontrolliverikokeen perhekodissa, jos henkilö ei pysty yhdessä perhehoitajan kanssa käymään laboratoriossa tai yhden hoidossa olevan henkilön vienti aiheuttaa perhehoitajalle järjestelyitä muiden hoidettavien osalta. Perhehoidossa olevan henkilön saadessa oireita lääkitykseen liittyen, perhehoitajan on oltava yhteydessä välittömästi tilannekeskukseen tai soitettava tarpeen vaatiessa hätänumeroon 112. Tämän jälkeen tilanne käydään läpi perhehoidon koordinaattorin kanssa ja pohditaan, mitkä asiat johtivat tapahtumaan ja kuinka niitä voitaisiin ennaltaehkäistä. Perhehoidon koordinaattorin tehtävänä on tehdä lääkepoikkeamasta Hai-pro-ilmoitus.

8.4 Perhehoidon asiakasmaksut

Perhehoidon asiakasmaksut ovat nähtävissä erillisessä liitteessä, Etelä-Savon hyvinvointialueen ikäihmisten ja vammaisten perhehoidon soveltamisohjeen 2026 palkkiot ja kulukorvaukset sekä asiakasmaksut.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n mukaan asiakasmaksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista.

Kuljetukset perhehoitoon ja perhehoidosta pois ovat asiakkaalle omakustanteisia. Mikäli kriteerit täyttyvät voi saada hakemuksesta vammaispalvelu- tai sosiaalihuoltolain mukaista kuljetuspalvelua.

8.5 Perhehoidossa olevan henkilön yksityis- ja käyttövarat

Perhehoidossa olevan henkilön varoista vastaa ensisijaisesti hän itse, hänen edunvalvojansa tai omaisensa. Perhehoitajan tulee sopia varojen käytön periaatteista henkilön, edunvalvojan tai omaisten kanssa, mutta hän ei voi toimia edunvalvojana eikä hoitaa henkilön yksityisvaroja. Tarvittaessa henkilölle voidaan hakea edunvalvoja.

Henkilökohtaisiin menoihin kuuluvat esimerkiksi terveydenhuollon kulut, virkistysmenot, matkakulujen omavastuut ja pienet hankinnat. Käytännöistä — kuten käteisen käytöstä, kuiteista tai laskutuksesta — sovitaan yhdessä asiakkaan, omaisten tai edunvalvojan ja perhehoitajan kanssa.

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76101 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

Pitkäaikaisessa perhehoidossa voidaan laatia omaisuusluettelo perhekodissa olevasta irtaimistosta. Luettelo tehdään tarvittaessa hoidon alussa ja sitä päivitetään yhdessä perhehoidossa olevan henkilön, hänen edunvalvojansa tai omaisensa sekä perhehoidon koordinaattorin kanssa.

8.6 Perhehoidossa olevan henkilön valitus- ja vaikutusmahdollisuudet

Sosiaalihuollon asiakkaalla on oikeus hyvään palveluun ja kohteluun (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 4§). Asiakkaalla on oikeus tehdä saamastaan hoivasta- ja huolenpidosta sekä kohtelusta asiakaslain 23§:n mukainen muistutus sosiaalihuollon viranhaltijalle.

Jos perhehoidossa oleva henkilö on tyytymätön saamaansa hoivaan ja huolenpitoon tai kohteluun, hän voi pyytää oman hyvinvointialueensa sosiaaliasiamiestä toimimaan sovittelijana, joka seuraa sosiaalihuollon asiakkaan oikeuksia ja asemaa. Asiakasta on neuvottava muistutuksen tekemisessä. Valitukseen tulee vastata 1–4 viikon aikana. Asiakkaalla on oikeus hakea muutosta päätöksiin sekä kannella asiastaan sosiaalihuoltoa valvoville viranomaisille.

Perhehoitajalla on ilmoitusvelvollisuus havaitsemistaan perhehoidossa olevan henkilön sosiaalihuollon toteutumiseen liittyvistä epäkohdista (sosiaalihuoltolaki 48§).

8.7 Perhehoidossa olevan henkilön kuolema perhekodissa

Perhehoitajan on tunnettava perhehoidossa olevan henkilön hoitotahto ja toimittava sen mukaisesti. Jos henkilö kuolee perhekodissa, perhehoitaja soittaa hätänumeroon 112, jolloin poliisi toteaa kuoleman paikan päällä ja vainaja siirretään terveyskeskukseen lääkärin vahvistettavaksi.

Perhehoitajan tulee ilmoittaa kuolemasta heti omaisille sekä perhehoidon koordinaattorille tai palveluohjaajalle. Koordinaattori on yhteydessä omaisiin käytännön järjestelyistä ja huolehtii perhehoitajalle tarjottavasta tuesta, kuten mentoroinnista tai työnohjauksesta. Perhekodissa voidaan haluttaessa järjestää rauhallinen hartaus- tai muisteluhetki yhteistyössä seurakunnan tai muun toimijan kanssa.

9 Perhehoitajan oikeudet ja velvollisuudet

Perhehoitajan ja hyvinvointialueen oikeudet ja velvollisuudet perustuvat lainsäädäntöön. Perhehoitajan vastuisiin kuuluvat hyvän, perhehoidon toteuttamis- tai palvelusuunnitelman mukaisen perhehoidon toteuttaminen, perheenjäsenenä olemisen turvaaminen perhehoidossa olevalle henkilölle, sitoutuminen toimimaan yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden sekä läheisten kanssa. Perhehoitajan tulee ilmoittaa perhehoitoon liittyvistä muutoksista perhehoidon koordinaattorille tai palveluohjaajalle. Alle 18-vuotiaita hoitavan perhehoitajan on esitettävä rikostaustaote Perhehoidon koordinaattorille ennen toimeksiantosuhteen allekirjoittamista. Rikostaustaotteella tarkoitetaan rikosrekisteriotetta, joka on tarkoitettu

esitettäväksi työnantajalle, viranomaiselle, oppilaitokselle tai vapaaehtoistoiminnan järjestäjälle Suomessa, kun henkilö ryhtyy toimimaan alaikäisten kanssa.

9.1 Tietojensaantioikeus ja tietojen säilytys

Perhehoitajalle annettavat tiedot perustuvat useisiin lakeihin, joiden tarkoituksena on turvata asiakkaan turvallinen ja yksilöllinen hoito. **Laki perhehoidosta (263/2015)** edellyttää, että perhehoitajalle annetaan kaikki hoidon kannalta tarpeelliset tiedot, kuten henkilötiedot, diagnoosit, toimintakyvyn kuvaus, lääkelista ja lääkitysohjeet, allergiat, ruokavalio, seurantaohjeet, hoitotahto ja omaisten yhteystiedot. **Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)** ja **laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)** velvoittavat välittämään tiedot hoidon turvaamiseksi ja asiakkaan oikeuksien toteutumiseksi. Lisäksi **terveydenhuoltolaki (1326/2010)** ja **potilaslaki (785/1992)** mahdollistavat hoidon kannalta tarpeellisten terveystietojen luovuttamisen perhehoitajalle asianmukaisella suostumuksella.

Perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat asiakirjat ja muut kirjalliset tiedot säilytetään asianmukaisesti lukitussa paikassa. Salassa pidettävät asiakirjat palautetaan perhehoidon päättyessä hyvinvointialueelle.

9.2 Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus

Perhehoitajalla on elinikäinen vaitiolovelvollisuus (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 15 §) eli perhehoitaja ei saa ilmaista henkilöä koskevia salassa pidettäviä tietoja sivullisille myöskään siltä osin kuin ne koskevat muita kuin häntä itseään. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää omaksi tai toisen hyödyksi eikä toisen vahingoksi. Salassa pidettävistä tiedoista voi antaa tietoa sivullisille henkilön omalla ja/tai hänen laillisen edustajansa suostumuksella. Laillisella edustajalla on laillinen oikeus saada tietoja.

Salassa pidettäviä tietoja ovat mm. tiedot varallisuudesta tai taloudellista asemasta, tiedot terveydentilasta, vammaisuudesta tai sosiaali- ja terveydenhuollon tai kuntoutuksen palveluista, tiedot seksuaalisesta käyttäytymisestä tai suuntautumisesta, tiedot poliittisesta vakaumuksesta tai elintavoista, tiedot osallistumisesta yhdistystoimintaan tai vapaa-ajan harrastuksiin, tiedot perhe-elämästä tai muista niihin verrattavista henkilökohtaisista oloista tai muut henkilön yksityiselämään liittyvät arkaluonteiset asiat.

9.3 Perhehoitajan ilmoittamisvelvollisuus

Perhehoitajan vastuulla on ilmoittaa perhehoidon koordinaattorille tai palveluohjaajalle kaikista perhehoitoon vaikuttavista muutoksista, kuten asiakkaan toimintakyvyn tai terveydentilan muutoksista, perhehoitoon liittyvistä suunnitelmista, elämäntilanteen muutoksista (sairastuminen, esteet), perhesuhteiden muutoksista, perhekodissa tapahtuvista muutoksista (remontti, kotieläimet), ulkomaanmatkoista, sattuneista tapaturmista, väkivallasta, pakkotoimenpiteistä ja asiakkaan sairaalahoitoon joutumisesta. Ilmoitukset tapaturmista, väkivallasta ja pakkotoimenpiteistä on tehtävä aina myös kirjallisesti.

Perhehoitajalla on oikeus toimeksiantosopimuksessa sovittaviin asioihin, hänellä on oikeus saada perhehoidon toteuttamisen kannalta tarvittavat tiedot asiakkaasta, peruseläketurva, tapaturmavakuutus sekä kuulluksi tuleminen perhehoitoon liittyvissä asioissa.

10 Hyvinvointialueen oikeudet ja velvollisuudet

Oikeudet: tehdä yhteiseen neuvotteluun perustuva päätös perhehoitopaikasta ja saada tieto perhehoidosta sekä perhekodissa tapahtuneista tai suunnitelluista muutoksista.

Velvollisuudet: antaa perhehoitajalle hoidon kannalta välttämättömät tiedot, järjestää tuki ja koulutus (ennakkovalmennus, täydennyskoulutus, työnohjaus), nimetä vastuutyöntekijä, järjestää sijoitetun henkilön tarvitsemat palvelut, arvioida perhehoitoa yhdessä perhehoitajan kanssa ja valvoa perhehoidon toteutumista.

11 Perhehoidon valvonta

Hoidettavan sijoittaneen kunnan tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu tämän lain mukaisesti ja hoidettava saa sijoituksen aikana ne tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet, jotka järjestetään sen kunnan toimesta, johon henkilö on sijoitettu. Sekä sijoittajakunnan että sijoituskunnan sosiaalihuollosta vastaava toimielin voi tarkastaa perhehoitopaikan tässä laissa tarkoitetun toiminnan sekä toiminnan järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävät tilat voidaan tarkastaa ainoastaan, jos tarkastaminen on välttämätöntä asiakkaan aseman ja asianmukaisten palvelujen turvaamiseksi.

Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta. Tarkastaja on päästettävä kaikkiin perhehoitopaikan tiloihin. Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa. Tarkastajalla on oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana.

Jos perhekoti tai siinä annettu hoito ja kasvatus todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, toimielimen on pyrittävä ohjauksen avulla saamaan aikaan korjaus asiassa. Jollei korjausta ole asetetussa määräajassa tapahtunut, toimielimen on tällöin huolehdittava, että hoidettavan hoito järjestetään hänen etunsa ja tarpeidensa mukaisella tavalla. Tarvittaessa hoidettavat siirretään heidän tarpeitaan vastaavaan muuhun hoitopaikkaan.

Perhehoidon onnistumisen ja laadun kannalta vastuutyöntekijän yhteydenpito, toimiva yhteistyö sekä oikea-aikainen ja oikeanlainen tuki ovat ratkaisevan tärkeitä. Yhteistyön ja tuen toimiessa myös perhehoidon arviointi ja valvonta voivat toteutua tarkoitetulla tavalla. Perhehoidon valvonnan painopisteenä on perhehoidon riittävän tuen järjestäminen, jotta puutteiden tai epäkohtien ilmaantuminen pystytään ehkäisemään ennalta tai niihin voidaan puuttua varhaisessa vaiheessa. (STM 2017:25 Perhehoitolain toimeenpanon tuki.)

Hyvinvointialueella on omavalvontasuunnitelma perhehoitoon. Perhehoidon järjestäjä vastaa perhehoidon toteutumisen seurannasta ja valvoo sen laatua osana omavalvontaa. Toimeksiantosuhteinen perhehoito rinnastetaan julkisen sektorin itsensä tuottamiin palveluihin, joten perhehoitoon ei sovelleta lakia yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011).

Toimeksiantosuhteisen perhehoidon ennakoivaa valvontaa ovat perhehoitajalle annettu ohjaus ja tuki sekä perhehoidon seuraaminen ja perhehoidolle asetettujen tavoitteiden arviointi yhteistyössä perhehoitajan kanssa. Perhehoitajalle annetaan valvontakäyntiin liittyvät asiakirjat etukäteen täytettäväksi, jotka käydään valvontakäynnillä yhdessä keskustellen läpi. Perhehoitajat arvioivat omaa toimintaansa itsearviointilomakkeella, jonka pohjalta perhehoitaja ja perhehoidon koordinaattori käyvät kehityskeskustelun vuosittain. Hyvinvointialueen valvonta tiimi voi tehdä valvontaa perhehoitoon perustellusta syystä. Perhehoidon valvonnassa yhteistyö valvontatiimin ja asiakkaiden hoidosta vastaavien tahojen kanssa korostuu.

Perhehoidossa olevan henkilön oikeuden toteutumista hyvään, palvelusuunnitelman mukaiseen perhehoitoon ja kohteluun seurataan säännöllisesti. Perhehoidossa olevilta henkilöiltä sekä heidän läheisiltään kerätään kirjallisesti palautetta vuosittain.

12 Soveltamisohjeen seuranta ja arviointi

Soveltamisohje päivitetään ja arvioidaan tarvittaessa. Päivitystä ja arviointia varten kootaan Etelä-Savon perhehoidon asiantuntijatyöryhmä vuoden 2026 aikana. Vuosittain soveltamisohjeeseen huomioidaan muun muassa indeksikorotukset palkkioihin sekä muutokset asiakasmaksuihin. Muutokset hyväksytään hyvinvointialueen järjestäjätaholla.

13 Perhehoidon yhteystiedot

sähköposti: Omaisjaperhehoito@etelasavonha.fi

puhelinnumero: 0500-940 553 arkisin ma-pe klo 8–9

Samu Levänen samu.levanen@etelasavonha.fi

Sarianna Maaranen sarianna.maaranen@etelasavonha.fi

Ikäihmisten ja vammaisten perhehoidon lainsäädäntö ja muu sääntely

Ikäihmisten ja vammaisten perhehoitoon liittyviä ja sitä määrittäviä säädöksiä ovat:

- Perhehoitolaki (263/2015)
- Hallintolaki (434/2003) ja Hallintolain käyttölaki (586/1996)
- Julkisten alojen eläkelaki (81/2016)
- Julkisten alojen eläkelain voimaannpanolaki (82/2016)
- Kotikuntalaki (201/1994)
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012)
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta (565/2020)
- Laki (734/1992) ja asetus (912/1992) sosiaali- ja terveyshuollon asiakasmaksuista
- Laki omaishoidon tuesta annetun lain muuttamisesta (607/2022)
- Laki omaishoidon tuesta 4a§ (937/2005)
- Laki perhehoitolain muuttamisesta (606/2022)
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734 / 1992)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta (1201/2020)
- Laki kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977) (asetus 988/1977)
- Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002)
- Laki vammaisuuden perusteella annettavista palveluista ja tukitoimista (380/1987) asetus (759/1987)
- Potilaslaki (785/1992)
- Sairausvakuutuslaki (1224/2004)
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
- Terveystieteidenhuoltolaki (1326/2010)
- Tietosuojalaki (1050/2018)
- Työtapaturma- ja ammattitautilaki (459/2015)
- Vammaispalvelulaki (675/2023)

Etelä-Savon
hyvinvointialue

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76101 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

Liite 2.

Lähettilä:

Ilmoitus

Vastaanottaja:

TOIMEKSIANTOSOPIMUKSEN IRTISANOMINEN

Irtisanomme kanssa tehdyn toistaiseksi voimassa olevan toimeksiantosopimuksen lyhytaikaisesta/pitkäaikaisesta perhehoidosta koskien hoitoa. Irtisanomisesta on keskusteltu perhehoitajan kanssa ennen tätä ilmoitusta.

Sopimuksessa on kahden kuukauden irtisanomisaika, joten sopimus päättyy Irtisanomisajan maksut päättyvät, mikäli tilalle sijoitetaan toinen perhehoitoon sopiva pitkäaikainen asiakas.

Irtisanomisen syy:

Ilmoitus on tehty kahtena saman sisältöisenä kappaleena irtisanotun toimeksiantosopimuksen molemmille osapuolille.

Paikka ja päivämäärä:

Kunnan/kuntayhtymän edustajan nimenselvennys ja yhteystiedot:

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76101 Pieksämäki

Vaihe 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi